

Szombaton is iskola

Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola, Szeged, Tömörkény utca 1. Az idei tanévben 891 diák tanul itt, 26 osztályban; az óraadókkal együtt összesen 110 a pedagógusok száma. Ez a város és a környék legnagyobb középiskolája. Az országban egyedülálló — a szakmai képzési „irányok” tekinté-

ben: 16 gimnáziumi, 4 képző- és iparművészeti, 6 zenei (pontosabban 5 és fél, mert fél osztály táncművészetet tanul) osztály van. A sajátos összetételű gyereksereg megfelelő oktatásához sajátos feladatok és szerveztség is szükségesek. Például: ez az egyetlen iskola a környéken, ahol szombaton is tanítás van.

Január 12., szombat, reggel háromnegyed hét, dermesztő hideg, mínusz 20 is lehet. Rogog a hó a Tömörkény utcában, „nulladik órára” igyekeznek a gyerekek...

„Nem volt más választásunk”

Barátságosan meleg szobájában bevallom dr. Diós József igazgatónak, hogy mindaddig rokonszenvesebbnek találtam a hatnapos tanítási hetet, mint az 5 naposat — bárha most megsajnálom a diákokat...

— Tanulóknak, tanárnak egyaránt előnyösebb, ha szabad a szombat is.

— Aikkor miért?

— Nem volt más választásunk. A képzőművész szakosoknak 40 órájuk van egy héten. Képtelenség öt napra elosztani, hiszen a rendelet szerint 7 elméleti, illetve 8 gyakorlati óránál nem lehet több naponta. Mármost a 19—20 közismereti órájuk mellé a helyigényes, csoportos szakmai foglalkozásokat lehetetlen besorolni, hiszen itt csak 18 tanterem van, s ne feledje, 16 gimnáziumi osztály! Szombaton az egész iskola a képzőművészeket szolgálja, hiszen csak nekik 6 napos a hét, a többi szakon sikerült besorolni az órákat 5 napra.

— Gondolom úgy, hogy hétfőtől péntekig szinte egyfolytában iskolában vannak...

— Kétségtelen, nem könnyű manapság a középiskolások élete. Nálunk különösen a zenészek és a képzőművészek elfoglaltak. A Lenin körüli épület is nyitva van szombaton, oda járnak a zeneszakosok gyakorolni. Ott valóban estig iskolában vannak a hét minden napján. Ugyanis délután 5-ig általában órájuk van, utána, nem ritkán a késő esti órákig még gyakorolnak.

— Kiderült most, hogy a belső iskolai rend szervezését, az órarend elkészítését, gondolom, a tanárok időbeosztását is megkönnyíti, ha 6 napos a hét? A gyerekeknek jut néhány szabad óra, nem annyira zsúfolt a napjuk. Azt meg régen tudom, önmagában a puszta tény,

hogyan szabad a szombat, nem teremt több melegséget a családokban.

— Egy év felt el az ötnapos rend bevezetése után, amikor felmérést készítettünk. A diákok 88 százaléka és a közismereti tárgyak oktatói mind emellett szavaztak. Egyébként itt a minisztériumban elfogadott új óraterv, csökken a képzőművészek óraszámja, 40 helyett 33 lesz. Még mindig megtehetnénk, hogy főlhasználjuk a szombatot is, de nem fogjuk. Ezt már be lehet osztani 5 napra, bár még pontosan nem tudom, hogyan. Most itt van 4 osztálynyi gyerekek, egy tucat tanár. Kérdezze meg őket, mire voksolnak?

„A művészember állandóan dolgozik”

Szalay Ferenc festőművész, igazgatóhelyettes; ezen a szombaton 5 órája van: — A művésztanároknak hetente 3, úgynevezett alkotó napot kell biztosítani az igazgatónak. A jelenlegi rendben ez könnyebb, általában egymást követő napokat sikerül számukra szabaddá tenni, ami az 5 napos héten nem fog menni... A gyerekeket esetleg megsajnálják a kivüállók, mert nem tudják, hogy nekik a rajzolás, mintázás, kőfaragás, és a többi kevésbé teher, hiszen azért jöttek ide, mert ezt szeretik csinálni.

Kalmár Márton szobrászművész-tanár: — En is ebben az intézetben voltam középiskolás. Emlékszem, még a vasárnapot is kértük, hadd jöjjünk be dolgozni! A tanároknak talán jobb lesz a szabad szombat, különösen a kisgyerekeknek, de a művészet tanulmányában két nap szünet — szerintem sok. Pedig a lakótelepi lakásokban, ahol a gyerekek többsége él, nem lehet korongozni, faragni...

Zoltáni István festőművész-tanár: — Ha a szombatot összeadjuk, kiderül, hogy a mi tanulóink maide nem egy hónappal tovább járnak iskolába, mint a gimnazisták. Ha a kéthetes nyári gyakorlatokat is számítjuk... De azt hiszem, még

egyikük sem számolgotott így, szeretnek dolgozni. Akárcsak mi, Nem lehet sem festeni, sem mintázni iparszerűen, reggeltől estig. Időnként mást kell csinálni, akkumulálódni, s erre kitűnő terep az iskola. Amolyan alkotó közösség, barátság alakult ki közöttünk, tanárok között, azonos szellemiségű, izélő és karakterű emberek kerültek össze. Olvan csapat, amelyhez jó érzés tartozni. Bármikor szívesen hívök be.

Triz Mihály szobrászművész-tanár: — Még a téli szünetben is folyton rajztáblával látom közelkedni a növendégeinket. A jövőre tervezett rend a tanároknak talán megfelelőbb lesz, de a diákoknak mindenképpen kinyitnám szombaton is a műtermet. A mi szakmánkban nincs pihenőnap, a művészember vagy gondolatban, vagy effektíve, de állandóan dolgozik...

„Ősszel igazi lesz a hétvége”

Varga Andrea negyedikos, grafikus, a képzőművészeti főiskolára szeretne jelentkezni: — Egyetlen szabadnapom sincs. Hétfő kivételével mindennap rajzolok, akkor is csak azért nem, mert sokat kell kedre tanulnom. Ha szombaton nem járnánk iskolába, elmehetnék én is kirándulni, mint más „normális” gyerek.

Fixmer Tünde harmadikos, a szegedi főiskolára készül, biológia-rajz szakra: — Szeretek kötni, olvasni, lemezt hallgatni. Nincs rá időm. A szüleim eljárnak hétvégeken ide-oda, én nem tehetem. A biológiát külön is tanulnom kell, hiszen itt csak első-másodikban van.

Szűcs Tamás grafikus, remélt, jövőre az ELTE-n lesz első: — Sok a vidéki gyerekek, én is szolnoki vagyok, mennék haza hétvégeken... Viszont ez az egyetlen iskola, ahol nem kell behaladni a monotonjába. A hét elején közismereti tárgyakat tanulunk, a hét második felébe tömörítettek a gyakorlati óráink. Sokféle dolgot csinálhatunk, változatos az életünk, a gimnáziumokban megszokottnál jóval szabadabb, könnyedebb, fesztelebb légkörben dolgozhatunk.

Szigeti Márton negyedikos: — Nekem is a hazautazás problematikus, nem bánám, ha minden hét végén mehetnék, hiszen szerencsére otthon is tudok dolgozni.

Csányi Szabolcs harmadikos: — Nehéz volt megszokni a szombati tanítást, mert a hetedik-nyolcadik osztályt már ötnapos rendszerben végeztem. Örülök, hogy az ősszel ismét igazi lesz a hétvége...

Sulyok Erzsébet

A szokás — hatalom. Jutott eszembe a közhely, hogy olvastam a mögöttünk maradt héten a tudósításokat: „Nőt a könyvforgalom”. Az Állami Könyvtérjesztő Vállalat sajtótájékoztatója után alakult így — a sajtókövetkeztetés. Hisz megszoktuk, évtizedek alatt, hogy könyvet — azt veszünk. Ha olvassunk, ha nem, drága, vagy még drágább, vesszük ajándékba, státszimbólumnak, lakberendezési tárgyként, „majd csak ráerek egyszer olvasni is” — önbiztatással. „a gyerekeimnek legalább lesz” — reménykedéssel...

Az újságcímek — sajtótájékoztatók után — még optimisták, a könyvszakma azonban a jelek szerint eléggé zavarban van. Ismét csak „jó” hazai szokások szerint: alig győzik az egymásra mutogatást az érdekelt triumvirátus tagjai, a kiadók, a nyomdák, a terjesztők. Vállalatok, melyeknek kulturális célokat is tekintetbe kellene

Bernstein-premier előtt

Együtt lenni jó

Sándor János arról, hogy „úton a színház”

Vasárnapra valamennyi zenés szám terfőkre került a Zeneszínházban. Már jó ideje próbálják a West Side Storyt, de ez az első alkalom, amikor mindenki a fedélzeten. Mielőtt nekifognak, a rendező Sándor Jánossal beszélgetünk.

— Nyilván látta az 1965-ös szegedi szabadtéri bemutatót.

— Öszintén szólva nem nagyon tetszett, bár hadd jegyezzem meg, különösebb erkölcsi alapon nincs erről nyilatkozni addig, míg a mi előadásunk nem méretlik meg. A zenét korábbról ismerem fölvételem is van az ősbemutatóról, a filmet Belgiumban láttam, valamikor a hatvanas évek végén. Ott voltam az Operettszínházban a magyarországi premier főpróbáján, nem sokkal később dolgoztam a Tonyt alakító Farkas Bálinttal, de Kertész Péterrel is sokat beszélgettünk róla, aki a Bernardo volt. A West Side Storyt sokáig féltünk tekintetk, igaz, kutyanehez feladat. Hanem beásva a textusba hamar észrevehetővé válik Bernstein és az alkotótársak bölcsessége mi variációs megvalósításokat tesz lehetővé. Így például a zenekari létszám alsó határát szabták meg csupán, ez husz muzsikussal, a felső határ viszont akár a csillagos ég; a híres kvintett is énekelhetik öten, de negyvenen akár. Hasonlóképpen érdekes megoldásokat kínálnak az énekesi feladatok, jóllehet már az ősbemutató mikroportot használtak a szereplők: ennek a műfajnak termékeit Nyugaton eleve szuperteknikára képzelték el. A számunkra adódó kérdést úgy fogalmaztuk meg: nekilyünk vagy sem? Hangsúlyoznám ismét, a kérdés amellett vetődött fel, hogy — persze bizonyos minőségben belül — az alkotók olyan szabadságot helyeztek kilátásba miszerint egyként vehető a darab táncközpon-túra vagy énekcenzikusra.

— Mit választottak?

— Bátor leszek: együttes-közpöntü előadást. A szegedi színház produkciójáról sokszor leírták már, hogy X vagy Y jól oldotta meg feladatát hogy a táncosok kiemelkedően szerepeltek stb. Most azt szeretnénk, hogy az ének, a tánc és a próza kivitelezői együttesként nyújtsanak előrangút. Tulajdonképpen ezért választottuk bemutatásra a West Side Storyt.

— Gondolt valamiféle aktualizálásra?

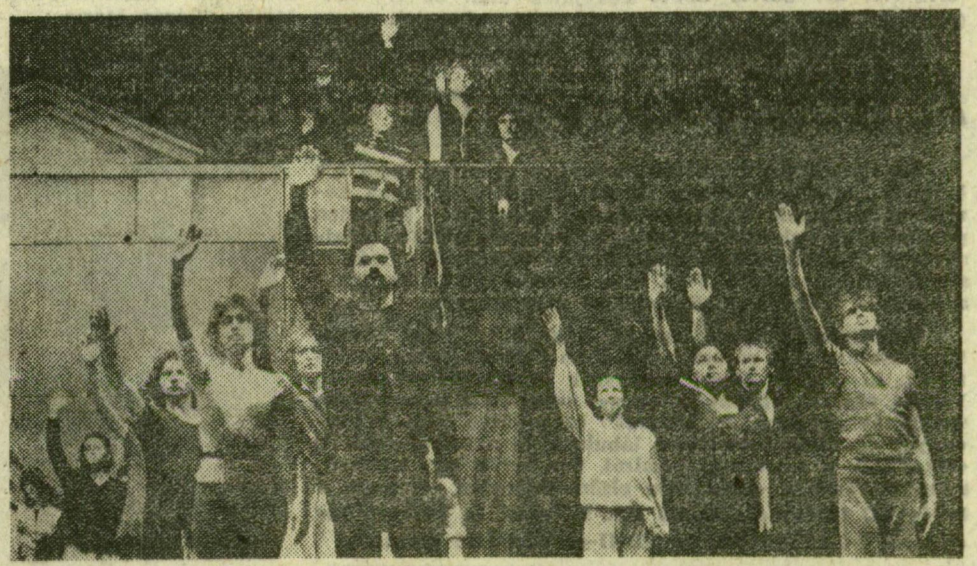
— Aktuális az magától is. Elég megmártózni Pesten valamelyik aluljáróban, de kimehetnénk a szegedi Dugonics térre is. Félreértés ne essék, az ott föllehető fiatalok, akikre most gondolatok, távolról sem rosszak, elvetemltek, hiszen a szakadt nadrágokról már régen tudjuk nem fokmérőit a magatartásformáknak. Pusztán arról van szó, hogy ezek a gyerekek nemigen képesek valamit kezdeni magukkal. A darabban „elhangzik: ha bándád van, akkor király vagy” mert együtt lenni jó. A közösségi élet vágyát fogalmazza meg a West Side Story, amelyben éppen az a tragédia, hogy ez a vágy nem teljesülhet be. Persze akad itt más is. Az emberekben rendszerint kialakul egy

olyasfajta képzet, miszerint a rájuk a többségre nemigen hasonlíthatók valamilyen másfajta emberek, s minthogy ez a mentalitás kis országban jelentkezik, különféle színvetet kaphat, mondjuk azt hallani, szabolcsak, cigányok stb. Eszünk ágában sincs efelé mozdítani a darabot, mégis azért beszéllek erről csupán, hogy a West Side Story napi izgalmasságát indokoljam. Ami pedig a társulatunk vállalkozását illeti, szeretném, ha mindannyian tudatában lennének, képesek nagy feladatok megoldására. Meg kell próbálnunk mind nagyobbakat dobni! Mesterem, Nádasdy Kálmán emlegette találóan: vigyázni kell, hogy az ember mindig úton legyen, de nehogy útban legyen.

— Komplex szerepekről van szó: talált hozzá megfelelő szereplőket?

— Kétségtelen, a darab sikeres előadásához a figurák iránt kellő affinitással rendelkező emberek szükségességek. Mindenki az igyekeztünk fejleszteni, ami leginkább hajlama van. De Tonyra például Turpínszky Béla, Bernardóra Bórándi Tamás szerződött hozzánk, akik megjárták a rockszínházat tehát ismerősök a műfaj Hasonlóképpen Janisch Évának vagy Juhász Rózának, még friss főiskolai éveiből. A mi színházunk nem rockszínház, ezért nagyobb energiáinkat köti e egyebet ne mondjak, pusztán a próbák szervezése is bonyolultabb, körültekintőbb munkát igényel. Állíthatom viszont, vannak a táncos zenéhez, színeszethez egyaránt értő embereink, magam pedig vagyok annyira óvatos, hogy nem tartam volna hozzá, ha nem látnék benne fantáziát. Nagyon remélem, a premier dátuma, 1985. január 26., fontos állomása, hogy ne mondjam, mérföldköve lesz színházunk legfrissebb történetének.

Nikolényi István

Somogyi Károlyné felvételei

Könyv, mint lecsó

venni, amikor gazdálkodnak... Eltérő érdekeltégű cégek, melyeknek — közérdekünk szerint — igen harmonikusan kellene együttműködni...

A terjesztők igénylései légből kapottak — mondja a kiadó. Honnan is tudnák melyik könyvből mennyi van nekik még eladatlan, miből kerjenek utánnomást, új kiadást, hiszen a raktárai állapotáról — jobb nem beszélni. Százfelé tárolják, áttekinthetetlen zsúfoltságban, egymás hegyén-hátán, nyilvántartatlanul a könyveiket. Magam is láttam ilyen raktári könyvhegyeket, az ajtó alig lehetett benyomni, a nedves-rideg helyen tán évek óta nem néztek meg, mi a helyzet a hegyek gomrában, mit végeztek a

férgék, a víz, meg a folytonos gyömszökölés...

Es irigykedve szemlélem a más polcán a legújabb hiánycikket, a karácsonyi vásárból pillanatok alatt elfogyott Illyés Gyula-emlékkönyvet, Szász György könyvét (Történelem jelenidőben). A hóhér dala című Mailer-kötetet. A többi is sorolhatnám, de a fontiek esete a legérthetlenebb. Ha az utcáról megyek be igényt jelezni, akkor is tudom, hogy ezekből jóval több kell, mint amennyi megjelent...

Es elrémülve tanulmányozom a nyomdai árakat! A „nagy ugrások” ideje jött el, nem csoda, ha kapkodja a fejét a kiadói igazgató — és szerteárad a boltokban a krimi, a képregény, a bestseller.

Mégis veszünk könyvet. Ahogy lecsót is főzünk. Ünnepi alkalmakkor. Szellemi táplálékaink sorsa valahogy mégis izgatóbb. Bár nem maga az élet, de a mikéntje mégis csak ezeken múlik!

S. E.